Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr 5 Субота 6-га Сакавіка 1926 г. м. Вільня Год I

БЕ[…]УСКАЕ СЛОВА

m. Wilno ul. Bakszta N 15 Dubiejkowski

Выходзіць ра[…] Цана нумару 20 грош.

Нацыянальнае адраджэньне.—Тэрытарыяльная і культурна-нацыянальная аутаномія.—Зямля сялянам на падставе уласнасьці. — Шырокі дэмакратызм. — Барацьба з комунізмам. — Нацыянальная царква. — Краёвая згода. — Далучэньне Усходняй Беларусі да Заходняй.

Падпісная цана на 1 месяц 1 зл.
„ „ „ 3 „ 2 зл. 50 гр.
Заграніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Wilno; ul. Niemiecka 1 Hotel „Sokołowski" pokój Nr 23. Рэдакцыя адчынена ад 12 — 2 гадз. штодня апрача сьвятаў.

Цана абвестак: перад тэкстам—20 гр сярод тэксту — 25 гр. і на апошняй стр.—15 гр. за радок.

ПАДГАЙСКІ КОНФЛІКТ.

У зьвязку з уваходам Нямеччыны ў Раду Лігі Народаў, узьнялася барацьба за прыняцьце ў Раду Лігі і Польшчы. Справай уваходу Польшчы ў Раду Лігі асабліва зацікаўлена Францыя, якая хоча гэткім чынам стварыць у Радзе пэўную раўнавагу сіл і ня даць немцам перавагі ўплываў. Наадварот, для немцаў гэты уваход зусім не пажаданы. І яны напружваюць усе сілы, каб не дапусьціць Польшчу ў Раду Лігі. З характэрнай для нямецкай палітыкі неразборчывасьцю ў сродках,—немцы паднялі цэлую буру ў сваей і заграничнай прэсе і робяць усё, каб скампрамітаваць Польшчу.

Усе прыяцелі і спагадчыкі немцаў дружна падтрымліваюць іх у гэтай антыпольскай акцыі.

Зусім зразумела, што, пад уплывам Бэрліна, заварушыліся і ўсе тыя, каму Польшча была і ёсьць сольлю ў воку, бо ўваход Польшчы ў Раду Лігі, з аднаго боку, будзе сцьверджаньнем яе вялікадзяржаўнасьці, а з другога — дасьць ёй магчымасьць з большай аўтарытэтнасьцю бараніцца на форуме Лігі ад выпадаў проці яе.

І вось, на гэтых днях, выступілі з чарговай авантурай і літоўцы. Ня гледзячы на ўсе дасюлешнія няўдачы і на адсутнасьць маральнага падтрыманьня з боку насяленьня Віленшчыны, яны ня хочуць адмовіцца ад прэтэнзыяў на гэтую тэрыторыю. Але, ня гледзячы на вялікі задор і ўпартае жаданьне атрымаць Віленшчыну, на нешта сур'ёзнае ім не хапае адвагі Ўся акцыя іх абмяжоўваецца нападамі шаўлісаў, гвалтам на ўсю Эўропу, ды падняцьцем пытаньня аб Віленшчыне і Лізе Народаў. Тое, што Ліга не дае ходу гэтаму пытаньню не спыняе дамаганьняў Літоцаў. Яны зусім адкрыта рыхтуюцца да „вызваленьня" Віленшчыны, зьбіраюць на гэту мэту грошы, арганізуюць у Коўні „камітэт вызваленьня Вільні", ўтрымоўваюць атрады шаўлісаў. Аднак, далей выпадаў на манер бальшавіцкіх „закардотаў" справа ня ідзе.

Цяпер шаўлісы зрабілі чарговую сваю авантуру: аружна захапілі кавалак прыгранічнага лесу. Ўся спрэчка фактычна ідзе аб 5-х дзесяцінах дрэннага падгайскага ляску, ў якім ані Літва ані тым больш Польшча, якая мае вялікія лясныя абшары, зацікаўлены быць ня могуць. Але ў зьвязку з пераменай міжнароднай сытуацыі, літоўцам патрэбны быў повад для новай шуміхі. Як мы ўжо зазначалі, на форум міжнароднай палітыкі выплывае Нямеччына-стары прыяцель Літвы і закляты вораг Польшчы. І вось Літва робіць усё ад яе залежнае, каб стварыць новы скандал, акурат у той мамэнт, калі будзе разшацца пытаньне аб прыняцьці Польшчы ў Раду Лігі. Толькі гэтым можна вытлумачыць усю тую шуміху, якая робіцца з за маленечкага ляска.

Мы, жыхары Віленшчыны, добра разумеем, што гэты дробны і нязначны пагранічны інцыдэнт будзе раздмуханы літоўцамі і немцамі да разьмераў міжнароднага конфлікту. Мы таксама пэўны, што гэты падгайскі інцыдэнт будзе выкарыстаны Літвой яшчэ і з мэтай падняцьця ізноў ў Лізе Народаў пытаньня аб Вільні і Віленшчыне.

І вось мы, як *беларуская большасьць* Віленшчыны, заяўляем: ніколі Літве ня бачыць Віленшчыны ў сваіх межах! Уся прэтэнзыя Літвы на Вільню, як на сталіцу „Вялікага Князьства Літоўскага„ выглядае зусім не сур'ёзна, бо кожны, хаця крыху знаёмы з гісторыяй гэтага Князьства, ведае, што фактычна яно было *не Літоўское, а Беларускае.* Усе сваі прэтэнзыі літоўцы будуюць толькі на назове. Што-ж датычыцца сучаснага этнографічнага складу Вільні і Віленшчыны, дык калі Вільня па большасьці жыхароў ёсьць польскім местам, то Віленшчына, таксама па большасьці жыхароў, — ёсьць беларускай, а літоўцы складаюць тут зусім нязначны працэнт. І нават калі-б Літве ўдалося зацікавіць Лігу Народаў справай Віленшчыны, дык пры праверцы аказалася-б, што абшары Віленшчыны, калі ў большасьці не польскія, дык зусім не літоўскія, а—беларускія.

Мы-ж беларусы, ніколі не дапусьцім, каб літоўцы зрабілі Вільню сваей сталіцай.

З другога боку, каб назаўсёды выбіць з рук літоўцаў (а таксама і бальшавікоў, якія прэтэндуюць на ўсю Заходнюю Беларусь, разам з Вільняй) аружжа ў гэткім пытаньні і не даваць ім магчымасьці рабіць з гэткіх асобных інцыдэнтаў міжнародных скандалаў, — абшар Віленшчыны, разам з рэштай „Крэсаў", павінен быць *бязумоўна выдзеляны ў асобную тэрыторыяльную адзінку*, зьвязаную з Дзяржавай, але зусім аўтаномную ў сваім унутраным жыцьці.

Толькі гэткім спосабам можна назаўсёды спаралізаваць усе правакацыйныя дамаганьні суседзяў. Ад гэтага выйграе і насяленьне „Крэсаў", выйграе і Дзяржава, як у сваёй унутранай крэпасьці, гэтак і на міжнародным форуме.

Палітычны агляд.

На прошлым тыдні у Парыжы пачаліся француска савецкія эканамічныя перагаворы. Гэта ўжо другая конфэрэнцыя пасьля прызнаньня Францыяй улады бальшавікоў de jure, якое адбылася 2. кастрычніка 1924 г. Трэба зазначыць, што Францыя, таксама як і Англія, прызнала бальшавікоў без усякіх варункаў. Гэта значыць, што ўсе спрэчныя справы маюць быць вырашаны шляхам перагавораў на будучых конфэрэнцыях.

Дзеля таго, каб зразумець гэты пасьпешны і здавалася-б незразумелы крок Францыі, трэба ведаць з аднаго боку ўнутраную і вонкавую фінансавую сытуацыю Францыі, у якой яна апынулася пасьля сусьветнай вайны, а з другога—фінансавыя адносіны яе да Расеі. Як аблічыў Гэрсэнт, Францыя, з прычыны сусьветнай вайны, панясла страты каля 800 мільярдаў залатых франкаў. Дзеля пакрыцьця гэтай суммы, французы спадзеваліся атрымаць ад Нямеччыны прынамсі 400 мільярдаў залатых марак адшкадаваньня.

Але Нямеччына не згадзілася заплаціць нават 35 мільярдаў марак, у рэзультаце чаго хаўрусьнікі акупавалі Прырэйнскую вобласьць. Цяпер, на падставе пляну Дауса, Нямеччына плаціць па аднаму мільярду ў год усім перам жцам. У рэзультаце гэтага Францыі прыйшлося самой пакрываць кошт вайны і тыя выдаткі, якія яна зрабіла для адбудовы зьнішчаных вайной тэрыторыяў. А кошты гэтыя, як ведама, дасягаюць вялізарнай сумы. Толькі выдаткі на адбудову зьнішчаных вайною тэрыторыяў і на пэнсыі ўдовам і інвалідам да 1 студня 1924 г дасягалі 120 мільярдаў франкаў. А ўвесь унутраны доўг Францыі Амэрыцы дасягае—15 мільярдаў залатых франкаў, Англіі таксама 15 мільярдаў зал. франкаў. Адных толькі працэнтаў па гэтым даўгам трэба плаціць кожны год 3 мільярды залатых франкаў.

Гандлёвы загранічны доўг Францыі дасягае 40 мільярдаў франкаў паперовых. Пры гэтым трэба зьвярнуць увагу на тое, што Францыя за ўвесь час ад пачатку вайны, амаль што нікаму не плаціла ні даўгоў, ні працэнтаў па ім, а значыцца і агульная сума даўгоў цяпер ужо значна павялічылася. Францыі-жа ўсе дзяржавы разам, ня лічачы Расеі, павінны толькі 15 мільярдаў франкаў паперовых.

Цяпер лёгка зразумець, дзеля чаго Францыя гэтак упарта імкнецца да паразуменьня з Саветамі. Расея, як ведама зьяўляецца найвялікшым даўжніком Францыі. Паводле аблічэньня „Office des Biens et Interets Prives" пры францускім міністэрстве замежных справаў, сума францускіх капіталаў, зьмешчаных у рожных расейскіх паперах, дасягае $11 \frac{1}{4}$ мільярдаў зал. франкаў. Вартасьць-жа прыватнай маемасьці, якую зрабавалі бальшавікі, дасягае 7 мільярдаў зал. франкаў, ці разам $18 \frac{1}{4}$ мільярдаў зал. франкаў. Лічба жа французаў, якія маюць фінансавыя прэтэнзіі да Расеі, перавышае 6 мільёнаў чалавек.

На пакрыцьцё гэтай вялізарнай сумы застаўшыхся ў Расеі капіталаў Францыя мае: 1) 322 мільёна зал. франкаў, выплачаных бальшавікамі немцам на падставе Брэст-Літоўскага дагавора, якія цяпер знаходзяцца ў францускім банку, 2) 308 міл. франкаў, якія палажыў у францускі банк расейскі царскі ўрад, 3) 26 міл. фр. перавезяных з Салонік: 4) 24 міл. руб., якія, на падставе версальскага трактату, перадала Францыі Нямеччына ў кастрычніку 1921 г. і 5) ваенны марскі флёт гэн Врангэля. Гэта ўвесь чарнаморскі ваенны флёт Расеі, які цяпер стаіць у Бізэрце (Туніс), каля паўночнага берага Афрыкі.

Над пытаньнем аб гэтым флёце трэба больш застанавіцца дзеля таго што ён мае вельмі вялікую вартасьць для бальшавікоў. Саветы ня маюць цяпер у Чорным моры гэткага флёту, які даваў-бы ім перавагу над усімі чарнаморскімі дзяржавамі. І ўсе імкненьня бальшавікоў да паразуменьня з Францыяй маюць галоўную мэту — атрымаць ад яе гэты флёт. Трэба зазначыць, што караблі, якія ўваходзяць у склад гэтага флёту — пераважна новага тыпу. Разам з крэйсерам „Нахімовым„ і некалькімі падводнымі лодкамі, якія маюць бальшавікі цяпер у Чорным моры флёт Врангэля дасьць бальшавікам бязумоўную перавагу на гэтым моры. Дык зусім зразумелы тыя пратэсты і шум, якія паднялі Турцыя, Грэцыя, Баўгарыя, Румынія і нават Польшча, калі ў леташнім годзе, ў часе першых француска-савецкіх перагавораў разыйшлася пагалоска, што Францыя маніцца перадаць бальшавікам флёт гэн Врангэля. Гэта дала-б бальшавікам магчымасьць трымаць Румынію,

Баўгарыю, Турцыю і Грэцыю пад заўсёднай пагрозай. Усе гэтыя дзяржавы ў той час пратэставалі проці выдачы бальшавікам флёту Врангэля і пропуску яго ў Чорнае Мора. Але ў той час перагаворы бальшавікоў з Францыяй не далі ніякіх рэзультатаў, з прычыны таго, што абедзьве стараны не адступіліся ад сваіх галоўных дамаганьняў. Францыя не магла адмовіцца ад сваіх капіталаў, улоŭжаных у прамысловыя прадпрыемствы ў Расеі, бо гэтага патрэбуе ўся фінансавая сытуацыя Францыі. Калі-б сучасны францускі ўрад пайшоў у гэтым пытаньні на ўступкі, дык ён адразу быў бы скінуты.

Як ведама, левы блёк у Францыі атрымаў перамогу на апошніх выбарах толькі дзякуючы абяцанкам, што пасьля прызнаньня саветаў de jure, атрымае ад Расеі старыя даўгі. Дык ясна, што левы францускі урад ні на якія ўступкі ў гэтым пытаньні пайсьці ня можа.

Але і бальшавікі ня могуць згадзіцца на дамаганьня Францыі, па гэткім матывам: 1) прызнаньне старых царскіх даўгоў пярэчыць усей бальшавіцкай рабунковай ідэалёгіі, якая гаворыць: „грабь награбленае“; 2) прызнаньне францускіх даўгоў дала-б падставу дзеля гэткіх-жа дамаганьняў і іншых дзяржаваў. Апрача Францыі як ведама, Расея павінна Англіі 507 мільёнаў залат. рублёў, Нямеччыне 441 міл. руб., Бельгіі 321 міл. руб., Амэрыцы — 117 міл. руб. і г. д.

Увесь загранічны доўг Расеі паводле даных на 1 студня 1917 г., дасягаў 2 мільярдаў зал. рублёў. Калі-б толькі бальшавікі згадзіліся плаціць царскія даўгі Францыі, дык яны маглі-б прызнаць і даўгі ўсіх іншых дзяржаваў і 3) бальшавікі фактычна і ня могуць задаволіць гэтыя дамаганьні Францыі дзеля таго, што самі ня маюць грошы. Яны і перагаворы з Францыяй пачалі толькі дзеля таго, што самі хочуць атрымаць пазыку ў Франціі, а калі гэта немагчыма, дык пры яе дапамозе ў Англіі, ці ў Амэрыцы, якія безпасрэдна бальшавікам грошы ня хочуць даваць.

Як мы ўжо зазначалі, бальшавікі думаюць, шляхам паразуменьня з Францыяй, атрымаць ад яе флёт Врангэля і, перацягнуўшы яе на свой бок, разбіць створаны ў Лёкарно агульны антыбальшавіцкі фронт. Само сабою зразумела, што і на гэты раз спроба бальшавікоў ашукаць Францыю пацерпіць поўную няўдачу, як і ўсе папярэднія спробы з Англіяй, Чэха-Славакіяй Швэйцарыяй і іншымі дзяржавамі.

N.

Апошнія навіны.

У Польшчы.

— На паседжаньні Сойму 2 г. м., пры ратыфікацыі лёкарнскіх дагавораў, пастаноўлена ўсімі магчымымі спосабамі дамагацца для Польшчы сталага месца ў Радзе Лігі, з мэтай перамогі ідэі міра і дружнага супрацоўніцтва Народаў.

— Прэмьер Скшынскі 4 г. м. выехаў у Парыж, а адтуль—у Жэнэву на паседжаньне Лігі Народаў. Заступаць Прэмьера будзе міністр унутраных справаў п. Рачкевіч.

— Нарадова—Хрысьціянская партыя ўнясла ў Сойм праэкт новага закону аб выбарах у Сойм і Сэнат. Гэтым праэктам прадбачыцца паменшаньне ліку паслоў да 320 (цяпер 444). За роспуск Сойму стаіць і „Пяст“.

— 3 г. м. пачалася—польска савецкая чугуначная конфэрэнцыя.

— Закончыўся працэс барона Бісьпінга, якога абвінавачвалі ў забойстве ў 1913 годзе кн. Друцкага-Любецкага. Расейскі суд у 1914 г. засудзіў Бісьпінга на 4 гады арыштанскіх ротаў. Цяпер справа разглядалася апэляцыйным судом, які таксама прызнаў Бісьпінга вінаватым і засудзіў на 4 гады з пазбаўленьнем правоў.

— У Лодзі, Пабіяніцах і Зьгержы зарэестравана 76.100 безработных. З іх 54 454 атрымоўваюць дапамогі.

За граніцай.

— **Францыя**. Сэнатская камісія замежных справаў ратыфікавала лёкарнскі трактат.

Французская прэса, абгаварваючы пытаньне аб павялічаньні складу Рады Лігі Народаў, цьвердзіць, што, апрача Францыі, кандыдатуру Польшчы будуць падтрымоўваць бязумоўна: Італія, Гішпанія і Бразылія, а магчыма—Англія і Японія.

Выданы закон аб паменшаньні тэрміну вайсковай службы.

— **Нямеччына**. Канцлер Лютэр сказаў у Гамбургу прамову, у якой падкрэсьліў, што немцы ня могуць згадзіцца на павялічаньне складу Рады Лігі, бо гэта магло-бы прывясьці да зьніштожаньня рэзультатаў усей працы мінулага года.

У канцы прамовы, Лютэр зазначыў, што немцы хочуць лёяльна супрацоўнічаць з Лігай і дапамагаць ёй у яе высокай дзеяльнасьці.

— **Англія**. Чэмбэрлен, які нядаўна заявіў аб тым, што ён будзе падтрымоўваць кандыдатуру Польшчы і Гішпаніі ў Раду Лігі, кажа, што хутчэй выйдзе ў адстаўку, чым зьменіць сваё слова. Наагул - жа ангельская апінія трактуе справу ўваходу Польшчы ў Раду Лігі—непрыхільна.

Па апошнім даным у Англіі налічваецца 1.125.800 безработных.

— **Швэйцарыя**. Старшыня Лігі Народаў пасьля разгляду інтэрпэляцыі Літвы ў справе апошняга Цадгайскага конфлікту паміж Літвой і Польшчай, — прызнаў, што ў гэтай справе няма ніякай падставы для інтэрпэляцыі.

— **Кітай**. У Кантоне далей трываюць непарадкі. Забаставаўшыя кітайскія работнікі, на чале якіх стаіць забастовачны камітэт, амаль зусім апанавалі горад. У зьвязку з гэтым Старшыня дыпляматычнага корпусу вялікіх дзяржаваў злажыў кітайскаму ўраду ў Пэкіне ноту, у якой дамагаецца спыненьня шкадлівай дзеяльнасьці Кантонскага забастовачнага камітэту.

Кітайскі пасол у Лёндане заявіў прадстаўнікам прэсы, што Кітай таксама будзе дамагацца месца ў Радзе Лігі Народаў.

— **Турцыя**. Турэцкі парлямэнт разглядае справу замены турэцкага альфабэту на лацінскі. Выданы новыя законы, якія апрацаваны на падставе законаў італьянскіх. Да гэтага часу Турцыя карысталася законамі аснованымі на кодэксе Напалеона.

— **Сірыя**. Вокал Дамаску ізноў пачаліся баі. Горад — у руках французаў, але ўся мясцовасьць навокал гораду—апанавана паўстанцамі.

— **Марока**. Рыф-кабілы ўпарта атакуюць францускія пазыцыі, але атакі іх пакуль ня маюць пасьпеху.

— **Афганістан**. Конфлікт паміж Афганістанам і С. С. Р. Р. лічыцца зьліквідаваным. Нядаўна Афганістан сьвяткаваў угодкі сваёй незалежнасьці. З прычыны гэтага тут была атрымана прывітальная тэлеграма нават ад „усерасейскага старасты“—Калініна.

Агляд прэсы.

Дзьве праўды.

Нядаўна вярнуўшыяся з Саўдэпіі, беларускія паслы Мятла і Ярэміч пішуць аб сваіх уражаньнях ад гэтай паездкі.

Цікава, што, ня гледзячы на тое, што паслы гэтыя езьдзілі да бальшавікоў разам і бачылі тое самае,—апісаньня іхнія савецкага „раю“ зусім разыходзяцца. Пасол Мятла, які піша аб сваіх уражаньнях на шпальтах комуністычнай „Беларускай Нівы“, бачыў у бальшавікоў, разумеецца, адно толькі добрае... А вось п. Ярэміч, дык той у зусім аб'ектыўным артыкуле „Самастойнасьць, ці культурна-пэрсанальная аўтаномія ў Б. С. С. Р.“, зьмешчаным у № 8 „Селянскай Нівы“, гэтак характэрызуе жыцьцё Усходняй Беларусі пад комуністычнай уладай:

Да гэтага часу, мы беларусы, пад Польшчай часта спатыкаліся з думкай, што ў Савецкай Беларусі будуецца наша дзяржаўнае жыцьцё, што Савецкая Беларусь здабыла сабе самастойнасьць і ўвайшла ў склад фэдэрацыйнага саюзу С. С С. Р. як вольная, роўная і самастойная рэспубліка.

Паглянем, як гэта выглядае сапраўды. На паперы выглядае гэта так, як нібы і праўда, што Беларусь ёсьць самастойная дзяржава, уваходзячая ў Саюз з другімі суседнімі дзяржавамі, бо так галосіць Савецкая Канстытуцыя, але ў жыцьці выглядае зусім інакш. Мы тут таксама маемо даволі добрую і даволі дэмакратычную, Польскую Канстытуцыю, маем яшчэ нават і ўставы „językowe“, але на-жаль толькі на паперы.

Прадусім ня ўсе землі далучаны да Савецкай Беларусі. Ня гледзячы на тое, што Гомельшчына, якая ёсьць неразарвальнаю часткаю жывога арганізму Беларусі, і ня гледзячы што люднасьць яе, праз сваіх прадстаўнікоў, аднагалосна выказвала сваё жаданьне далучэньня да Савецкай Беларусі. — дагэтуль гэта ня зроблена: ня зроблена гэта і ў другіх мясцох, праўда, на меншых абшарах. Масква кажа, што Гомель, гэта вялікі вузел ж. д., гэта стратэгічны пункт, ды мала яшчэ якія прычыны выдумляе, але далучаць, не далучае.

Ды мала гэтага. У Маскве паўстаў праект, каб стварыць „Севера Западную Аўтономную Обласьць“, гэта знача „Севера-Западный Край“ і далучыць да гэтай „обласьці“ ўсходнія часткі Беларусі. Прасьцей кажучы, Масква перапужалася, што Беларусь, як такая, даволі вялікая, дык трэба яе разарваць на кавалкі, каб яна не магла супольнымі сіламі разьвівацца і будаваць сваё жыцьцё. Якія-ж матывы да гэтага новага падзелу? Кажуць, што эканамічны стан краю вымагае гэтага падзелу. Але гэткія матывы самы за сябе гавораць.

А калі хто думае, што ў Беларускае дзяржаве, беларус можа кіраваць сам сваім жыцьцём, дык мыляецца. Мо' беларусы маюць голас у палітыцы загранічнай? Ня маюць. Мо' беларусы маюць голас у справе войска? Ня маюць. Мо' беларусы служаць у беларускім войску і да іх камандзіры зварачваюцца на роднай мове? Божа барані. Мо' беларусы маюць пошту беларускую як рэч зусім нявінную, бо-ж на Беларусі карыстаюць з пошты, ў пераважнай сваей частцы беларусы? Таксама не. Мо' на Беларусі можна разгаварываць пабеларуску на чугунцы? Ані думай. Хоць і грошы бяруць ад беларуса, а гаварыць на роднай яго мове ня хочуць.

Грошы збіраюць, ды ў Маскву адпраўляюць

І далей:

А можа думаеце, што ў Савецкай Беларусі вы можаце дзе-небудзь у ўрадах разгаварыцца пабеларуску? Нічога падобнага. Можаце разгаварыцца папольску, пажыдоўску, парасейску, толькі не пабеларуску. Чуў я, што нібы та прыказана чыноўнікам вучыцца пабеларуску, і што на'т даны ім тэрміны, але ніхто гэтых загадаў да сэрца не бярэ і ня вучыцца, бо як беларусы кажуць: „Крук круку вока ня выд-

Бальшавікі і царква.

(*Працяг, гл. № 3*)

Аднак-жа ня гледзячы, на страшэннае ганеньне і катаваньне тысячаў веруючых, бальшавіком ня ўдалося перамагчы Веры Хрыстовай. У рэзультаце гэтага ганеньня Вера яшчэ больш узмацнілася, а аўтарытэт праваслаўнага духавенства значна павялічыўся. Ганімы бальшавікамі сьвяшчэннік зрабіўся праўдзівым заступнікам, прыяцелям і абаронцай сваёй паствы.

Вера Хрыстова сталася тым сымвалам, які заўсёды напамінае замучанаму народу аб хуткім яго вызваленьні з-пад іга бязбожнікаў і ганіцеляў Веры.

Самі бальшавікі добра разумеюць, што нарастае для іх грозная нябясьпека. Яны бачаць, як Вера ўсе больш і мацней зьвязывае праваслаўны народ у адзінае і грознае для іх Хрыстова Войска. Яны чуюць, што гэтае аб'еднаньне народа вокал Хрыстовай Веры пагражае ім пагібельлю. І яны зноў і зноў з усё вялікшай ненавісьцю кідаюцца на барацьбу з гэтай небясьпекай. Усімі сіламі яны стараюцца разбіць тую магутную духоўную сілу, якая як цэмэнтам зьвязала веруючы народ і якая разьбівае ўсе іх хітрыя матэрыялістычныя тэорыі.

Ізноў пачаліся ганеньня на веруючых. Новая страшэнная хваля тэррору проці рэлігіі пранясласся па ўсей няшчаснай Бальшэвіі. Ізноў да нас далетаюць енкі і просьбы аб ратунку тысячаў бальшавіцкіх ахвяраў.

Перад нараджэньнем Хрыстовым у Маскве былі арыштаваны і ўкінуты ў падвалы бальшавіцкіх засьценкаў 78 архіепіскапаў і епіскапаў, якія зьехаліся ў Маскву на ўсерасейскі царкоўны сабор. Разам з імі бальшавікі арыштавалі і сучаснага фактычнага главу праваслаўнай царквы, „блюсьціцеля патрыяршага пасаду“, мітрапаліта Пётру Круціцкага.

Аднак гэтыя новыя арышты выклікалі адкрыты і дружны пратэст усіх веруючых. У некаторых месцох дайшло нават да аружных спатычак між бальшавікамі і веруючым народам. Каб задавіць гэты пратэст, бальшавікі, згодна з сваім унівэрсальнам метадам, пачалі масамі арыштоўваць духаўнікоў і веруючых. Яны арыштавалі больш 500 епіскапаў і сьвяшчэньнікаў. Масавыя арышты духавенства і веруючых адбыліся ў Маскве, Харкаве, Кіеве, Палтаве і іншых гарадох Саўдэпіі.

У Харкаве на арышты духавенства народ адказаў магутнай антысавецкай дэманстрацыяй, якая скончылася стычкай з „асобным аддзелам“ Г. П. У. У рэзультаце гэтай стычкі 80 чалавек было забіта і ранена і некалькі сотак арыштавана. Усе Харкаўскія турмы перапоўнены вязьнямі—мучанікамі за Сьвятую Веру. Шмат арыштаваных ужо высланы ў Сыбір, адкуль няма павароту, дзе іх чакае куля чэкіста, ці галодная сьмерць.... У часе апошняга паходу проці рэлігіі, былі ахвяры і паміж духавенства каталіцкага. Гэтак нядаўна ў Смаленску расстрэлялі ксяндза. Перад расстрэлам гэты ксёндз хацеў пераксьціцца і ўжо падняў руку. Але не пасьпеў—да яго падскочыў комсамолец і гэтак рубануў шашкай, што адсек яму руку, а потым яго дабіў...

Аднак, дарэмны ўсе гэтыя нягодныя высілкі бальшавікоў. Не ўратуюць ужо іх ад пагібелі ані ганеньня ані самы страшэнны тэррор. Бо з кожным новым мучанікам за Сьвятую Веру бязупынна расьце і лік веруючых.... Мацнее вера, ачышчаюцца сэрцы веруючых.

Бальшавікі перамаглі шмат сваіх ворагаў. Яны перамаглі белыя арміі, перамаглі блёкаду і голад, перамаглі унутраную апазыцыю....

Аде Веры Хрыстовай не перамогуць. Яны паднялі меч проці Хрыста і пагібнуць самі, таксама, як некалі пагібнуў Юльян Нечасьцівы ад Знамяні Крыжа.

Канец.

АБВЕСТКА.

Усіх нашых паважаных чытачоў, якім высылаюцца пробныя нумары „Беларускага Слова“, паведамляем што таму, хто не паклапаціцца прыслаць падпіску, высылка газэты будзе спынёна,

Выпісаць газэту можна праз бліжэйшую пошту, або прыслаць падпіску да адміністрацыі

дзяўбе“, так і там: як вышэйшы так і меншы чыноўнік уважаюць, што лепш гаварыць „на обще-понятном русском языке“.

Хачу быць аб‘ектыўным, і скажу, што ў галіне школьніцтва шмат чаго робіць і добрага дзеля беларусаў

Можа думаеце, што ў Савецкай Беларусі ўсёж-такі кіруюць беларусы, г. зн. займаюць вышэйшыя пасады? дзе там! Можаце ўбачыць на вышэйшых пасадах каго хочаце: паляка, жыда, маскаля, латыша, толькі не беларуса.

Пытаецеся, дзе беларуская інтэлігэнцыя?

Сядзіць, як кажуць, як „мыш пад мятлой“, ды маўчыць, бо калі зачне гаварыцца аб палітыцы, дык прыбяруць калі зачне гаварыць аб беларусізацыі, ці праўдзіва думаць пабеларуску, наклеяць яму ярлык дужа папулярны „шавініст“, „Лістападаўшчына“. Ёсьць там, праўда, некулькі беларусаў на вышэйшых становішчах, якія ёсьць ня чым іншым, як „казламі адпушчэньня“, ці мішэнямі народу. Комуністы кажуць: глядзіце, вы маеце сваіх камісараў, вашых сыноў! Але ня кажуць колькі іх, і трымаюць іх як ката ў мяшку і Масква робіць, што хоча. Як бачым, у Беларусі ўлада польская, жыдоўская, маскоўская, латыская, толькі не беларуская.

Дык мыляюцца тыя, якія цьвердзяць, што Савецкая Беларусь ёсьць вольная і самастойная Рэспубліка·

Савецкая Беларусь мае ад Масквы ўсяго толькі куртатую культуральна-пэрсанальную аўтаномію, а не самастойнасьць.

Вось як запраўды выглядае беларускае жыцьцё ў „Савецкай Беларусі“, ў гэтым, па словах „Беларускай Нівы“,—„адзіным сучасным цэнтры беларускага нацыянальнага адраджэньня“. З гэтага артыкулу п. Ярэміча ясна відаць, як ашукваюць беларускі народ тут — розныя комуністычныя падгалоскі збанкрутаваўшага „дзеяча“ А. Луцкевіча.

Мы з вялікай прыемнасьцю зьмешчаем гэтую рэвэляцыйную характэрыстыку „Савецкай Беларусі“ і падкрэсьліваем, што, ня гледзячы на частыя прынцыповыя разыходжаньня з п. Ярэмічам, яго характэрыстыка „Савецкай Беларусі—зусім ідэнтычна з нашай. якую мы ўжо няраз падавалі на шпальтах нашай газэты.

У С.С.Р.Р.

Чуюць небясьпеку.

У апошні час на Украіне і на Беларусі павялічваецца лік „атрадаў асобага назначэньня і Г. П. У. Прычынай гэтага зьяўляецца пашырэньня паўстанчага руху, асабліва на лева беражнай Украіне. Атрады гэтыя складаюцца з усіх родаў аружжа: пехоты, кавалеры, а на‘т артылеры і браневікоў.

Горача прыдзецца сялянам! Бо каму-жа каму, а таварышчы камуністы“ — сялянам накладуць..

Сяляне бароняць.

У Калускай губ., пры высяленьні быўшых земляўласнікаў, месцовыя сяляне выступілі на абарону некаторых земляўласьнікаў. Гэтак аднаго з іх, нейкага Міронова сяляне не далі арыштаваць і выселіць. Вызваны на падмогу атрад мілiцыі ледзь успакоіў узбураных сялян. Па такім-жа прычынам у губэрніі было многа стычак сялян з міліцыяй і ўрадоўцамі, якія даканвалі высяленьня.

Кватэра за тры гады.

Бальшавіцкі бюракратызм вайдзе ў гісторыю, як нешта такое, чаго чалавецтва павінна стараніцца і ўнікаць. Там кроку на‘т нельга зрабіць, каб не зачапіцца за нейкую ўстанову ну і, разумеецца — канцылярыю. А папаў у канцылярыю—крышка! Хоць памірай, — а паперка павінна абыйсьці свой шлях: ўваходзячыя, выходзячыя, рэестры, аддзелы сэкцыі, падсэкцыі, розныя „кошы“, падкошы і г. д. Самі бальшавікі у сваіх газэтах крычаць гвалту ад гэтакага „падатку“. Вось напр. абразок з жыцьця савецкага грамадзяніна:

Яшчэ ў чэрвені 1924 г. нехта Рубанчык (і гэта „свой“ — відна па прозьвішчу) — пачаў клапаціцца, каб яму далі кватэру. Найсьці кватэру ў Савецкім раю не цяжка, але атрымаць—справа іншая. Тут „рашаюць“ пытаньня некалькі ўстаноў: перш-наперш-трэ’ мець паперку ад нейкага саюзу: далей— ад „Камхозу“, там — „Завдаем“, далей яшчэ нейкі „МУНІ“ І вось як пачаў Рубанчык хадзіць па гэтым установам, як пачалі яны „абследаваць“. „выясьняць“, спісывацца між сабою і г. д., так вось і ходзіць дагэтуль.. Менская „Звезда“ (№ 16) зьмешчае гэтую карэспадэнцыю пад загалоўкам „Абецанага тры гады чакаюць“..

Забойства селькора.

У вёсцы Леўкі Аршанскай вакругі сяляне, ўзбураныя правакацыямі і даносамі месцовага селькора Марціна Кандрацьева—забілі яго. Абвінавачваецца ў забойстве 7 сялян. („Młot Nr. 29).

Аб арэндзе зямлі.

Лёзунг бальшавікоў — „уся зямля працоўнаму народу“ — ведамы ўсім. З ім яны і цяпер пад‘ежджаюць да беларускіх сялян Зах Беларусі. А вась на практыцы, ў сябе, бальшавікі ніяк ня могуць аддаць гэтую зямлю сялянам. Вось цікавыя данныя аб арэндзе „казённых“ зямель на Беларусі, якія друкуе на падставе статыстыкі Цэнтр. Статыст. ураду за 1924 г. Менскі „Młot“ (Nr. 35).

Арэндавалі зямлю ў гэтым годзе 25 896 гаспадароў; абшар арэндаванай зямлі — 29 558 дз. Варункі: за грошы — арэндавала 29,4 прац усіх арэндароў, за палову 43,02 прац., за аплату натурай 9,9 прац. і *за адработку* (а як жа!) 5 57 прац. Пры гэтым зазначаецца, што далёка ня *ўсю зямлю аддаюць ў арэнду*, ды і атрымаць яе можа *ня кожны* Апрача-таго *малыя тэрміны арэнды*, *высокая аплата* і неабходнасьць выкананьня цэлага шэрагу доўгіх фармальнасьцяў, г. зв. „валакіта“ ня даюць магчымасьці ўсім жадаючым атрымаць кавалак зямлі.

Вот табе і „ўся зямля працоўнаму народу.“

Савецкае „асаднiцтва.“

Па апошнім даным, у 1926 г. пастаноўлена перасяліць у Сыбір і Манголію з усей Расеі 60.000 чал. (Праўда № 27). Амаль палова гэтых перасяленцаў прыпадае на Ўкраіну, а 15.000 — на Беларусь. (*Звезда № 9*) Прычынай перасяленьня падаецца *нястача зямлі*. Аднак, па інфармацыям „*Młota*“ *№ 34*), у гэтым жа годзе *пастаноўлена надзяліць зямлёю 9.000 семьяў жыдоўскіх асаднікаў* Надзелы яны атрымаюць Крыме і на паўдзеннай Украіне.

Беларусам і Ўкраінцам — зямлі няма і іх гоняць з Бацькаўшчыны аж на Сыбір ў Манголію, а вось для жыдоў і зямля ёсьць. ды яшчэ ў найлепшых месцах чарназёмнай Украіны ды Крыма...

Чым не „самадзержаўе“·

„Выбарнае“ на бальшавіцкаму мэтаду „начальства“, якое заўседы вярбуецца з „відных“ комуністаў, мае надта вялікія правы. Аб тым, што гэтыя правы выкарыстоўваюцца амаль заўседы дзеля асабістых мэтаў—пісалася намі ня раз. Пад гучнай назвай „трагэдыя дэлегаткі“ менскі Młot (№ 2) падае яскравы прыклад „самадзержаўя“ гэткага вясковага, але прысланага або рэкамэндаванага з цэнтру „царка“: Ў вёсцы Бароўка, Лепэльскага раёну, была выбрана дэлегаткай Тадора Скамарошэнкава. За тое, што яна надта сур’езна ўзялася за абарону правоў сваіх выбаршчыкаў і выступіла проці надужыцьцяў прэзэса месцовай Рады Бельскага, які асабліва „атлічыўся“ пры падзеле вызначанага сялянам лесу, раздаючы яго сваім прыяцелям —Бельскі *сваёю ўладай, у адміністратыўным парадку выслаў дэлегатку ў гор. Лепэль на 2 месяца прымусовых работ*... Не бачучы на старанньні і жалабы — Скамарашэнкава адбыла „кару“.

Як на „выбарнага“ прадстаўніка ўлады сялян і работнікаў, гэткія шырокія правы—нічога сабе..

Выбары „па асобаму спосабу“.

Пад такім загалоўкам менская „Звезда“ (№ 17) падае карэспандэнцыю з Ульскага раёну. У гэтым раёне сяляне зусім не хацелі ісьці на выбары ў сельсаветы. То тое, то сёе—ухіляюцца.

Ня гледзячы на самыя строгія загады „начальства“ па выбарам, — ніяк ня можна было сабраць нат’ $^1/_3$ выбаршчыкаў. Але бальшавікі „дадумаліся“: яны паслалі цэлы атрад, які *прымусам* прыгнаў на выбарны сход 80 чаловек сялян з 250 выбаршчыкаў г. зн. „законную“ $^1/_3$ часьць. Выбары адбыліся...

Нельга адмовіць у дасьціпнасьці ульскаму „начальству“...

„Ханжэство“.

Карэспандэнт „Iраўды“ (№ 6), апісываючы звычаі жыхароў горада Лукаянова, гэтак характэрызуе месцовых комуністаў: „аблуднічэства („ханжэство“) — заразная хвароба частк партыйнай арганізацыі Комуністк напр., відаць з прычыны сваей партыйнай „нявыдзяржаннасьці“, маюць асобную слабасьць да песьні „Белая акацыя“. Аднак як толькі, хаця здалёку, пакажацца фігура „прэда“, ці „отсека“—хор кідае „Белую акацыю“ і пачынае пеяць „За ўладу саветаў“.

Дайшло да таго, што нявінная песьня —ёсьць „аблуднічэства“...

Але цікава, як тое, што партыйцы маюць гэткія „слабасьці“, так і тое што „за ўладу Саветаў“ — пяюць толькі пры „Начальству“... Трэ‘ думаць, што справа тут ня ў нейкай „партыйнай“ нявыдзяржаннасьці“, як акрэсьлівае карэспандэнт, а проста ў тым, што апрача „вярхоў“, шчырых комуністаў — няма, а тыя якія лічацца за гэткіх— проста „аблуднічаюць“ прымаючы часовую ахвярбоўку партыі дзеля якіх небудзь асабістых мэтаў.

ЖЫЦЬЦЁ ПРОВІНЦЫІ.

Спэктакль на вёсцы.

(*Нясьвіскі павет.*)

Прыходзілася мне чуць, што ў вёсцы Дунайчыцы часта адбываюцца спэктаклі—вячоркі. але ніяк ня верылася, што нашыя сялянскія хлапцы могуць зрабіць што небудзь добрае. Аднак даведаўшыся прыпадкова, што на другі дзень Каляд там будзе вячорак, — сабраўся і пайшоў. Купіў білет, увайшоў у памешканьне, а там сабралося ўжо гэтулькі людзей, што і павярнуцца нельга Чую званок. Даведаўся, што будуць гуляць драму Аляхновіча „Дзядзька Якуб“. Тут я і падумаў, што гэта мусіць якія-небудзь важныя артысты. калі нават драму бяруцца гуляць.,. Другі званок.. Пачынаецца.. Гляжу дый дзіўлюся.. Прысутныя ўсе заціхлі, быццам гэтая вялізная таўпа памёрла. Пасьля драмы згулялі яшчэ камэдыю „Мікітаў лапаць“ Кудзелькі. Выкананьне было вельмі добрае, ўсе ролі гралі нашыя вясковыя хлопцы і дзяўчаты: два браты з сястрою Адарычавы, Шалохова, Н. Цыганаў, Ганчарыкаў ды Шаўцоў. Проста ня верылася, што гэта тыя самыя хлопцы і дзяўчаты, якія. таксама як і я ходзяць ў лапцёх. Бывае часам, што прасядзіш цэлы вечар у тэатры і нічога не зразумееш, а тут ўсе аматары гавораць на нашай роднай мове, дык усё зразумела і вельмі прыемна чуць гэтыя прыгожыя родныя словы ад сваіх-жа аматараў.

Калі скончыўся спэктакль, дык прысутныя пачалі дзякаваць нашым аматарам і прасілі каб тыя як найхутчэй наладзілі новы вячорак.

Дык вось, браты, калі пачуеце, што ў гэнай вёсцы ладзіцца вячорак, —сьпяшайце паслухаць сваіх сялянскіх аматараў, якія на роднай мове гуляюць творы нашых пісьменьнікаў. Як я даведаўся. ўвесь даход ад вячорку ідзе на карысьць месцовай пажарнай каманды, якую ўдалася тут наладзіць дзякуючы энэргічнаму яе арганізатару п. Лазінскаму.

Дык чэсьць Вам дунайчыцкія хлапцы і дзяўчаты! Чэсьць арганізатарам гэтых спэктакляў.

.Б С.

Ад рэдакцыі: З прыемнасьцю констатуем рэдкі выпадак, калі месцовы земляўласьнік дапамагае нашым маладым вясковым аматарам беларускага тэатру ў іх культурнай працы

Сьмерць пастыра.

(*Мураванка, Лідскага пав.*)

Ужо некалькі месяцаў хварэў наш дарагі духоўны пастыр - айцец Леў Савіцкі. У серaду, 3-га лютага, яго ня стала. Вестка аб яго сьмерці хутка разыйшлася па ваколіцы і ўсюды выклікала вялікі смутак і жаль Леў Савіцкі прабыў у нас у Мураванцы 63 гады. Ягоным заўсёдным лятуценьнем было, каб нашая старадаўняя царква, якая мае ўжо 500 гадоў мінуўшчыны, засталася і далей праваслаўнай. Але у апошні час нашаму дарагому пастыру прышлося перанясьці адну бяду за другой Яго прыход пастанавілі скасаваць.

Айцец Савіцкі, ня гледзячы на свае 90 гадоў, пачаў энэргічна працаваць, каб як-небудзь уратаваць царкву. Ен пісаў заявы да вышэйшых уладаў, потым езьдзілі нават і прадстаўнікі ад нашага прыходу. Але ўсё гэта была дарэмна. Праз нейкі час ад нашага прыходу адабралі ўсю царкоўную зямлю. Гэта было цяжкім ударам для усіх нас, а таксама і для нашага пастыра. Клопаты зусім падарвалі яго і бяз таго ўжо слабыя сілы і ён хворы паклаўся ў ложка, каб больш ужо ня ўстаць.

Здавалася, што памершы айцец ўжо нікому ня перашкаджае. Аднакжа выйшла інакш. Быў атрыманы ад месцовага старасты загад, якім забаранялася хаваць нябошчыка каля царквы, прычыны таго, што царква стаіць у насялёным месцы. А два месяцы назад у м. Беніцы, Ашмянскага пав., пахавалі сьвяшчэньніка каля царквы. хаця апошняя і стаіць пасярод мястэчка. Ня ўжо-ж закон не для ўсіх аднальковы? Дык прышлося нясьці нашага пастыра за 2 вярсты на магілкі, дзе ў старой капліцы ён і знайшоў свой апошні прытулак.

Сьпі-жа спакойна дарагі наш пастыр! Мы заўсёды будзем памятаць і маліцца за цябе!

Праваслаўны беларус.

ТУТЭЙШАЯ ХРОНІКА.

Працэс кс. Гадлеўскага. 1 і 2 сакавіка Віленскі Акружны Суд разглядаў справу вядомага беларускага дзеяча ксяндза Гадлеўскага. Дзеля таго, што Суд адбываўся пры зачыненых дзьярох—падробнасьці ня могуць быць паданы. Кс. Гадлеўскага засудзілі на 2 гады крэпасьці. Па пастанаўленьню суда засуджаны зволнены пад залог у 2.000 злотых.

№ 5 НАШ САТЫРЫКОН № 5

Гумарыстычна—сатырычны дадатак да „Беларускага Слова“.

САМЫ АДВАЖНЫ.

Неякі ўладзецельны князь, сярод падданных якога было шмат розных нацыянальнасьцяў, пажадаў спраўдзіць якая нацыянальнасьць самая адважная.

Парадзіўшыся з сваімі паверанымі ён запрасіў да сябе на пірушку прадстаўнікоў усіх нацыянальнасьцяў свайго краю.

Паміж іншымі атрымаў запросіны і прадстаўнік жыдоў.

У час вячару пад самым вакном салі замку, дзе была бяседа раптам грамыхнула гармата: раз, другі...

Канешна не знайшлося нікога з прысутных, хто б на гэткі нечаканы гук ня ўскочыў з месца.

Адзін толькі прадстаўнік жыдоў застаўся сядзець.

Князь зьвяртаецца да яго і кажа:

— Ты самы адважны з усіх, бо не паддаўся агульнаму жаху. Прасі ў мяне чаго хочаш!

—Усё магу прасіць?

— Усё, усё!

— Ну дык будзьце ласкавы скажыце, каб слугі перанясьлі мяне ў другі пакой і далі пару бялізны, каб зьмяніць тое, што на мне...

МАКАР СУМУЕ.

— Што гэта наш Макар гэтак засумаваў?

— Э, брат! засумуеш на яго месцы...

— Што так?

— Далі брат яму задачу.

— Задачу? Якую і хто?

— Ды, вось, „Прасьвета“, дзе ён быў на‘т прэзэсам, паслала яго туды, куды ён ніколі і целят не ганяў...

Галерэя Партрэтаў беларускіх парлямэнтарыяў і дзеячоў.

Пас. П. Р—ля.

Ен каля Шчорсаў урадзіўся,
Быў беларускіх бацькоў сын.
Ды вось у школе як вучыўся—
Расейскі скусіў яго „чын“.
І ён пайшоў і стаў чыноўнік,
Хоць працаваў як пэдагог.
Быў ідэал яму „саноўнік“,
А начальства - быццам Бог.
Ня мілай стала родна мова,
Яе „мужыцкай“ называў
І хутка ў поўным сэнсе слова,
Ісьцінным расейцам стаў.
Вучыў ён дзетак беларускіх,
Як кожны абрусіцель—сьпец,
Што нет нікога вышэй рускіх,
А цар расейскі - ўсім айцец.
Што Беларусаў, Украінцаў,
Няма на сьвеце на‘т зусім;
Украйна—выдумка чужынцаў,
А Беларусь—імгла ці дым!
Яго начальства адзначала
За службу шчырую цару.
Крыжыкі, чыны давала,
Поўз ўсцяж ён у гару.
І з кожным годам усё болей
Ен чужое смакаваў,
Народу ж роднаму няволі
Путы духа ўсьцяж каваў...
Канешна нельга вінаваціць
Яго цалком, што быў такім.
Баяўся можа службу страціць,
Кавалак хлеба разам з тым.
Аднак жа трэ падкрэсьліць тое,
Што надта лёгка рускім стаў.
Свайго адрокся, а чужое
Сваім на крыўду пераняў.
І пэўне Бацькаўшчыне нашай
Карысьці ня было б з яго;
Ды пачалась ў Расеі каша
І ён застаўся без ўсяго..
„Таварышы“ уладу ўзялі,
А ён не зразумеў іх сьпеў.
За чын і ардзены — прагналі,
Дый „рэквізнулі“—ўсё што меў...
Думка вось тады ўзьнялася:
—Варта-ж была так старацца!
На боты псу на‘т не здалася
Ўся абрусіцельная праца!
А вось награда за старაньні;
Заможны быў — а стаў жабрак;
Пэрсона ўчора, а вось сяньні—
Як па Горкаму—басяк!...
Падвёўшы стараму рахунак,
Рашыў паехаць ён дамоў.
Маемасьць зьвязаўу клумак
Яго на плечы—і пайшоў.
Калі на вёсцы апынуўся
Дзе ўсе—радня ды сваякі,
Ня надта пэўным сябе чуўся—
Ня ведаў сам хто-ж ён такі?
Зьвязаны з народам доляй,
Бачыў вокал: крэпне рух!
І ірвецца з пут няволі—
Беларускі вольны дух!
Сярод сялян пражыўшы год
Уразумеў такі зусім,—
Што Беларускі ёсьць Народ
І што яму—ісьці трэ‘ з Ім,
І выбараў як час прыйшоў
Ужо як шчыры беларус,
Сьвядомы скуткаў ўраз пайшоў
У меньшасьцяў усіх хаўрус.
Сказаўся, праўда, дэмагог;
Сярод сялян пасьпех ён меў,
Хадзіў заўсёды ў лапцёх,
Пра волю і зямлю шумеў...
І гэтым т‘кі свайго дабіўся,
Зрабіў карьеру як ні як:
Паслом сялянаў ён зрабіўся
І зараз стаў анты-паляк.
У Сойме разам ён з сябрамі
Апазыцыі тон ўзяў,
І на барацьбу з „панамі“
Шчыра і адважна стаў.
„Тону“ доўга ён трымаўся
Грымеў, з трыбуны: ух! забью!
Ды хутка вось перакана ўся,
Што „тон ня страшны й верабью..
З тых пор заціх ён, прытаіўся,
Засеў ў вёсцы, кінуў „тон“,
І хоць лідэрам лічыўся
Быў толькі „ціхі лідэр“ ён
Далей тварыць пачаў Саюз
Сялян усіх Беларусі,
Вайшоў з Ярэмаю ў хаўрус:
А мо‘ сяляне пойдуць усі?
Яны ў Сойм ізноў прайдуць
І там pro bono сяляніна,
Яны на супалку пачнуць
Пужаць пана-дваранінa.
Як там будзе—шчэ ня знаюць,
А мы-можам ўжо сказаць,
Што мандаты атрымаюць
І дыеты будуць браць....
А зусім каб бязумоўны
Меў мандат ў Сойм і ён,
За яго свой голас поўны—
Дасьць і наш САТЫРЫКОН!

У часе выхаду кс. Гадлеўскага з суда яго вітаў натоўп беларусаў, якія паднесьлі яму некалькі букетаў кветак. Цікава адзначыць, што у той час, як на працэсе былі прысутнымі прадстаўнікі розных беларускіх палітычных напрамкаў, кідалася ў вочы поўная адсутнасьць паслоў і дзеячоў комуністычнага беларускага напрамку.

У справе маёнтковага падатку. Выдана распараджэньне аб адсрочцы ўплаты маёнтковага падатку тым уласьнікам, маёнткі якіх падлягаюць выкупу на мэты парцэляцыі. Адсрочка будзе давацца на тую частку падатку, якая прыпадае на падлягаючую выкупу зямлю. Давацца гэтыя адсрочкі будуць па просьбе заінтэрэсаваных асобаў, да часу атрыманьня і мі межнай ім сплаты за адабраную зямлю.

Барацьба са спэкуляцыяй За апошні тыдзень у Вільні пацягнута да судовай адказнасьці 40 гандляроў за тое, што бралі высокія цэны, а таксама і за непаказаньне цэнаў прадаваных тавараў.

Безработные. У Вільні зарэестравана 5.555 безработных, з іх—4206 мушчынаў і 1.149 жанчын.

З гэтага ліку толькі 68 чалавек атрымалі работу.

Курс грошы. 4 сакавіка за даляр плацілі 7 зл. 62 гр.—7 зл. 58 гр.

Юрыдычныя парады.

Падп. К. Ю—ку. *Запытаньне*: У бацькі майго ня было сыноў, былі толькі 3 дачкі. Усе мы павыходзілі замуж і жылі на гаспадарках сваіх мужыкоў. Аўдавеўшы (гадоў 15 таму) бацька ўзяў да сябе далекага крэўнага, хлопца гадоў 8-мі, які ўвесь час жыў з бацькай. У прошлым годзе бацька памёр. Перад сьмерцяй бацька на словах наказаў нам дачкам, даць гэтаму хлапцу 1/4 часьць зямлі часьць 8 дз.) і ўсей гаспадаркі. Мы ўсе насьледніцы згаджаемся, але ён ня хоча і патрэбуе усей зямлі і гаспадаркі, кажучы што мы страцілі правы на насьледзтва.

Ці мае ён права забраць ўсё і ці мы страцілі правы на насьледзтва?

Адказ: Апрача таго, што вы па наказу памёршага бацькі згаджаецеся даць яму, прыемыш нічога дастаць ня мэжа, калі ён не *ўсыноўлены фармальна*. Вы праваў на насьледзтва не страцілі і можаце даходзіць гэтага насьледзтва у працягу 10 гадоў ад дня сьмерці бацькі. — Нават калі прыёмыш усыноўлены *фармальна* г. зн. ёсьць дакумэнт аб усынаўленьні яго вашым бацькам, дык і тады вы ўсе сёстры, маеце аднолькавае з ім права (па новаму закону) г.-зн. уся маемасьць—павінна быць падзелена паміж усімі вамі на роўныя часьці.

Падп. Г. Я—чу. *Запытаньне*: У летку частка нашай вёскі пагарэла. Цяперака так-сяк адбудоўваемся. Мой сусед будуе новую хату не на старым фундамэнце, а заняў месца на 1/2 ар. у бок майго панадворка. Старая хата яго стаяла ня болей 1 арш. ад нашай мяжы. Акап яго хаты — быў на самай мяжы. Цяперака, калі ён пасунуў сьцяну хаты на $1\frac{1}{2}$ арш. бліжей, дык заняў майго пляцу больш 1/2 арш., а апрача таго гэткі-ж, калі ня болей, займе акоп страхі, бо будзе саломеная. Калі пачаў ен будавацца, я ня быў ў весцы, бо пасьля пажару выехаў да крэўных жонкі ў другую веску і толькі цяпер углядзіў тое, што вышэй пішу. Сьцяна хаты суседа ужо вышэй вакон. Ен не згаджаецца дабравольна адсунуць сьцяну, а мне самаму месца мала на будоўлю. Ці можна змусіць суседа адсунуць сьцяну?

Адказ: Бязумоўна можна Ен. ня меў права займаць ваш пляц. Калі хата яго будуецца побач месца дзе стаяла ваша, дык ня мог нат блізка будаваць пры мяжы. Калі-ж хацеў ставіць хату на тым-жа месцы, дзе стаяла старая, дык у ваш бок мог і павінен быў ставіць сьцяну на старай падмуроўцы. Падайце ў Суд і яго змусяць перанесьці сьцяну.

Грам. С. С—ку. *Запытаньне*: У Смаленскай губ. жывуць малалетнія родная сястра 15 г. і дваюрадны брат 12 г. Хочуць вярнуцца сюды. Іх старшы брат мае тут зямлю і згаджаецца на поўнае сваё ўтрыманьне. Стараліся дастаць дазвол, але нічога ня вышла. Што рабіць?

Адказ: Хай брат, які жыве тутка падасьць просьбу ў Міністэрства Замежных Справаў і зазначаючы сваю згоду прыняць брата да сябе, няхай просіць Мін. даць загад месцоваму (ў Саўдэпій) Польскаму Консульству аб выдачы малалетнім дакумэнтаў на падарожу сюды. Адначасна трэ‘ спісацца і з імі, каб яны зьвярнуліся да консульства з гэтай-жа просьбай. Канешна апрача гэтага трэ мець дазвол месцовых бальшавіцкіх уладаў на выезд.

Падп. А. К—вай *Запытаньне:* З гады таму я вышла замуж Маю дачку. Жылі мы з мужыком у цесьця, які не хацеў у той час выдзяляць сына-майго мужа. У сьнежні 1925 г. мужык мой памёр. Цяперака цесьць выгнаў мяне з дачкой з дому, не аддаўшы нат мой пасаг: карову сьвіньню і 2 авечак. Жыву ў свайго брата. Цесьць ня толькі м але і маей дачцы, а сваёй ўнучцы нічога даць ня хоча. Што рабіць?

Адказ: Калі адмаўляецца ўтрымоўваць вас з дачкой у сябе дома і не аддае вашага пасагу—зьвярніцеся ў Суд з просьбай аб звароце пасагу і прысуджаньні вам і дачцэ прапітаньня. Трэ даказаць сьведкамі, што вы без дапамогі ня можаце выхаваць дачку. Прасіце прысудзіць ад таго часу, калі цесьць вас выгнаў і да паўналецьця ўнучкі.

Ад Юрыдычнага Аддзела Ч. Б. Рады

У апошні час Юрыдычны Аддзел завалены просьбамі аб парадах, якія паступаюць ня толькі ад падпісчыкаў, але і ад чытачоў газэты.

Ня маючы магчымасьці адказаць на ўсе гэтыя запытаньня, мы папераджаем усіх нашых чытачоў, што парады нам будуць давацца **бязплатна толькі падпісчыкам** *газэты.*

Паштовая скрынка.

Я. Корчыку і К Ключніку Пробныя нумары газэты высылаем. Прысылайце падпіску.

Б· Пачопка. Просьбу спаўняем і газэту кн. М· Радзівіл выслалі.

Я. Дуку і В. Макею. Бясплатныя юрыдычныя парады даюцца намі толькі падпісчыкам. Калі зробіце падпіску, дык атрымаеце адказы на вашыя запытаньня.

К. Сьватавастокаву. Карэспандэнцыя не падыйшла; прысылайце што больш цікавае.

М. Татарыновічу. Пробны нумар вам паслалі. Пакуль неатрымаем падпіску, высылаць больш ня будзем.

Адказны Рэдактар Т. Вернікоўскі. Друк Я. Баеўскага, Савіч 8· Выдавец Ч. Бел. Рада.